

КОЛЕКТИВНІ ФОРМИ ФАХОВОГО СПІЛКУВАННЯ ЕНЕРГЕТИКІВ

*М.О. Казадій, факультет електрифікації та автоматизації
сільського господарства,
спеціальність «Енергетика і електротехнічні системи в АПК», 3 курс
Науковий керівник – В.І. Хомич, к.ф.н., доцент
кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
ВП Національного університету біоресурсів і природокористування
України «Ніжинський агротехнічний інститут»*

***Анотація:** у статті розглядається специфіка фахового спілкування енергетиків та подаються рекомендації щодо його вдосконалення.*

***Ключові слова:** фахове спілкування, колективні форми спілкування, функції*

Нині гостро постає проблема мови професійного спілкування, адже професіонал має володіти навичками професійного мовлення. Питання про колективні форми фахового спілкування стало об'єктом дослідження для Л.А.Васенко[1], В.В.Дубічинського[1], З.О.Мацюка[3], Н.І.Станкевича[3] та інших. Проте залишився недосліджений аспект про фахове спілкування енергетиків, тому це стало об'єктом нашого дослідження. Тема наукової розвідки – «Колективні форми фахового спілкування енергетиків».

Спілкування є необхідною умовою діяльності людини. Від нього залежить психологічний клімат в організації та на підприємстві, їх організаційна і виробнича мобільність, конкурентні позиції на ринку, сприймання і розуміння людьми одне одного. Правильно організоване спілкування забезпечує ефективний обмін інформацією, дає змогу глибше пізнати співрозмовника, спрогнозувати особливості подальшої ділової взаємодії з партнером.

Оволодіння основами будь-якої професії розпочинається із засвоєння певної системи загальних і професійних знань, тобто опанування фахівцем наукового дискурсу професії, основою якої є сучасна українська літературна мова.

Мова професійного спілкування – це форма сучасної української літературної мови, специфіку якої зумовлюють особливості спілкування у виробничо-професійній сфері. Мова професійного спілкування – це спеціальна мова, насичена професіоналізмами і термінами; це засіб ефективного, “мовного професійного спілкування”, це наука і мистецтво усної переконуючої комунікації, що становить фундамент професіоналізму.

Володіння мовою професійного спілкування – це: 1) знання власне мови професійного спілкування (крім норм сучасної української літературної мови, це і спеціальна термінологія, і особливості побудови синтаксичних конструкцій, тексту тощо), тобто сформованість мовної компетенції; 2) уміння використовувати ці знання на практиці, доцільно вибирати те чи інше слово із синонімічного ряду, доречно поєднувати вербальні, паравербальні і невербальні засоби спілкування відповідно до мети, ситуації мовлення, тобто сформованість комунікативних навичок.

Існують різні види усного професійного спілкування: знайомство, бесіда, лекція, семінар, нарада, доповідь, вітання, полеміка, обговорення, суперечка, дискусія, телефонна розмова тощо. Кожен вид усного професійного спілкування має ряд особливостей, норм і ustalених правил підготовки до конкретного аспекту спілкування у політичній, юридичній, економічній, виробничій та інших сферах спілкування.

Обслуговуючи потреби суспільства, мова професійного спілкування, як частина сучасної української літературної мови, виконує цілу низку функцій, важливих для суспільної та виробничої галузей. Найсуттєвішими з них виділимо наступні.

СЕКЦІЯ 3

«Гуманітарна складова становлення кваліфікаційних фахівців» «Освітні інновації та формування сприятливого соціального середовища»

Комунікативна функція мови професійного спілкування – найважливіший засіб спілкування в професійній діяльності і забезпечення інформаційних процесів у виробництві. Із комунікативного аспекту слід розглядати і сукупність текстів, як наслідок діяльності комунікантів, здійснюваною шляхом обміну писемною продукцією.

Ідентифікаційна функція мови професійного спілкування засвідчується в часовому і просторовому вимірах. Кожен працівник має своєрідний індивідуальний “мовний” портрет, у якому відображено не тільки національно-естетичні, культурні, вікові параметри, але й рівень професіоналізму.

Експресивна функція мови професійного спілкування полягає в тому, що вона є універсальним засобом вираження внутрішнього світу працівника. Чим досконаліше фахівець володіє мовою професійного спілкування, тим виразніше і точніше реалізується як особистість.

Гносеологічна функція мови професійного спілкування є своєрідним засобом пізнання виробничого процесу, стосунків, взаємовідносин. Професіонал користується не тільки індивідуальним досвідом, а й усім набутим суспільним досвідом. Гносеологічна функція полягає не лише в сприйнятті і накопиченні професійного досвіду, вона безпосередньо пов’язана з функцією мислення, формування та існування думки.

Мислетворча функція. Формуючи думку, людина мислить мовними формами. Мислення є конкретне й абстрактне (понятійне). Понятійне мислення – це оперування поняттями, що позначені логічно пов’язаними термінами. Мислити – означає “оперувати мовним матеріалом”.

Естетична функція. Мова – першоджерело культури, а мова професійного спілкування – першоджерело професійної культури, вона є знаряддям професійних цінностей.

Номінативна функція. Це функція називання (номінування). Усе пізнане людиною у виробничій діяльності одержує від неї свою назву і тільки так існує у свідомості. Цей процес називається “омовленням” професійної діяльності. У назвах зафіксовано певні реалії дійсності.

Основними компонентами мовного професійного спілкування, на думку Л.А.Васенко є: особистісний чинник у професійному спілкуванні, мова як засіб професійного спілкування, текст – мовне втілення інформації у професійне спілкування.[1]

Особистісний чинник впливає на мову професійного спілкування. Для більшості професій спілкування складає основу діяльності. Від форми, стилю спілкування значною мірою залежить ефективність роботи. Навички, уміння і здібності в спілкуванні є одними з основних фахових рис працівника. Нині виникає гостра потреба в людях саме особистісного типу, які вміють самостійно мислити, переконливо впроваджувати корпоративні інтереси, спонукати підлеглих і партнерів до активних дій.

Креативність особистості є важливим чинником, що впливає на становлення і розвиток професійної мовної компетенції та є необхідною умовою самореалізації фахівця. Креативні якості індивіда стійкі і забезпечують творчий стиль його мовленнєвої поведінки, унікальність результатів професійної діяльності, продуктивність, готовність до творчих конструктивних перетворень. Креативні особливості формуються протягом усього життя і залежать від індивідуальних особливостей кожної особистості та пізніше від специфіки галузі, у якій вона працює. Професіонали з добре розвиненими творчими здібностями до формування і сприйняття нових ідей володіють високою гнучкістю мислення і можуть легко переходити від одного варіанта розв’язання проблеми в будь-якій сфері до іншого, якщо умови змінилися і вимагають нового погляду на питання.

Матеріали Міжнародної студентської науково-практичної конференції «Перспективи розвитку аграрної вищої освіти України очима молодих науковців»

Для ефективної професійної діяльності важливі такі креативні якості особистості:

- мотиваційно-креативні (потреба в самореалізації, творча позиція тощо);
- емоційно-креативні (емпатія (здатність відчувати емоційний фон інших), багатий емоційний досвід тощо);
- інтелектуально-креативні (дивергентне (різнопланове) мислення, інтуїція, здатність до перетворень, розвинені уява і фантазія);
- естетично-креативні (прагнення до краси, естетична емпатія, почуття форми, стилю; почуття гумору);
- комунікативно-креативні (співробітництво у творчій діяльності; здатність мотивувати творчість інших, накопичувати творчий досвід);
- екзистенційно-креативні (позитивна Я-компетенція, нонконформізм (неприспособленість); індивідуальний стиль діяльності).

Професійна мовнокомунікативна компетенція

Комунікативна компетенція є складним, системним утворенням. У сучасній соціолінгвістиці її розуміють саме як систему, що виконує функцію балансування існуючих мовних форм, які визначаються з опорою на мовну компетенцію комуніканта на тлі певних соціальних функцій. Сучасна структура комунікативної компетенції складається з семи компонентів (видів компетенції):

1) дискурсивна компетенція – здатність поєднувати окремі речення у зв'язне усне або письмове повідомлення, дискурс, використовуючи для цього різноманітні синтаксичні та семантичні засоби;

2) соціолінгвістична компетенція – здатність розуміти і продукувати словосполучення та речення з такою формою і значенням, які відповідають певному соціолінгвістичному контексту ілокутивного акту комунікації; (ілокутивний акт – втілення у висловлюванні, породжуваному під час мовлення, певної комунікативної мети; цілеспрямованість; функція впливу на співрозмовника.)

3) стратегічна компетенція – здатність ефективно брати участь у спілкуванні, обираючи для цього правильну стратегію дискурсу, якщо комунікації загрожує розрив через звукові перешкоди, недостатню компетенцію та ін., а також адекватну стратегію для підвищення ефективності комунікації;

4) лінгвістична компетенція – здатність розуміти та продукувати вивчені висловлювання, а також потенційна здатність розуміти нові, невивчені висловлювання;

5) ілокутивна компетенція – здатність належним способом формувати ілокутивний (мовний) акт (попросити щось, запросити, поінформувати когось тощо) відповідно до ситуації спілкування;

6) психологічна компетенція – уміння відчувати особистість партнера, його настрій, характер;

7) соціокультурна компетенція – здатність розуміти й використовувати різні складові національної культури (традиції, ритуали, звичаї, соціальні стереотипи) в конкретних ситуаціях з урахуванням норм міжкультурного спілкування.

Формування професійної мовнокомунікативної компетенції передбачає:

- глибокі професійні знання і оволодіння понятійно-категоріальним апаратом певної професійної сфери та відповідною системою термінів;
- досконале володіння сучасною українською літературною мовою;
- уміле професійне використання мовних стилів і жанрів відповідно до місця, часу, обставин, статусно-рольових характеристик партнера;
- знання етикетних мовних формул і вміння ними користуватись у професійному спілкуванні;

- уміння працювати з різними типами текстів;
- уміння орієнтуватись у масивах різномірної та різнотипної інформації українською мовою на різних каналах комунікації;
- уміння знаходити, вибирати, сприймати, аналізувати і використовувати інформацію профільного спрямування;
- володіння інтерактивним спілкуванням (миттєво відповідно реагувати на нову інформацію у контексті попередніх даних);
- володіння основами риторичних знань і вмінь;
- уміння оцінювати комунікативну ситуацію і приймати професійне рішення та планувати комунікативні дії.

Професійна мовна (мовнокомунікативна) компетенція особистості є показником сформованості системи професійних знань, комунікативних умінь і навичок, ціннісних орієнтацій, загальної гуманітарної культури, інтегральних показників культури мовлення, необхідних для якісної професійної діяльності.

Важливу роль у професійній діяльності відіграє поведінка особистості, яка визначається не тільки сукупністю особистісних якостей, особливостями конкретної ситуації, а й специфікою того соціально-професійного середовища, у межах якого реалізується його ділова і професійна активність.

Отже, мовне професійне спілкування неможливе без суб'єктів спілкування, тобто особистостей, знання лінгво-психологічної характеристики кожного з них. У професійному спілкуванні завжди треба враховувати динамічні особливості психічних процесів і поведінки людей, інтенсивність, швидкість, темп усного мовлення. Самостійний і творчий склад мислення, орієнтування в ситуації, орієнтація на мову співрозмовника, мовна пам'ять, правильний і доречний добір мовних засобів, правильна побудова висловлювання (тексту) і прогнозування реакції слухачів, відповідна дикція, уміння слухати – такі основні якості мовця-професіонала, необхідні для оптимального, кваліфікованого розв'язання професійних завдань. Труднощі, які виникають під час донесення або сприймання інформації, часто є наслідком вікових, статевих, соціальних розбіжностей.

Список літератури

1. Васенко Л.А., Дубічинський В.В., Крилець О.М. Фахова українська мова: Навч. посіб. – К.: ЦУЛ, 2008. – 272 с.
2. Загнітко А.П., Данилюк І.Г. Українське ділове мовлення: професійне і непрофесійне спілкування. – Донецьк: ТОВ ВКФ “БАО”, 2004. – 480 с.
3. Мацюк З.О., Станкевич Н.І. Українська мова професійного спілкування: Навч. посіб. – К.: Каравела, 2008. – 352 с.
4. Мацько Л.І., Кравець Л.В. Культура української фахової мови: Навч. посіб. – К.: ВЦ “Академія”, 2007. – 360 с.

Abstract: *this article discusses specific professional communication Energetics and submitted recommendations for its improvement.*

Key words: *professional communication, collective forms of communication, functions.*

COLLECTIVE FORMS OF PROFESSIONAL COMMUNICATION
ENERGETICS
M.O. Kahadiy